

MINISTERSTWO
ŚRODOWISKA

Działania i plany Ministerstwa Środowiska w zakresie poprawy jakości powietrza

**Kinga Majewska - Departament Ochrony Powietrza
Ministerstwo Środowiska,
Katowice, dnia 28 marca 2014 r.**

- 1) Podstawa prawna systemu zarządzania jakością powietrza,
- 2) Cel ochrony powietrza,
- 3) Stan jakości powietrza w Polsce,
- 4) Przyczyny nieodpowiedniej jakości powietrza w Polsce (niska emisja),
- 5) Działania Ministerstwa Środowiska na rzecz poprawy jakości powietrza,
- 6) Plany na przyszłość.

Regulacje prawne Unii Europejskiej:

- 1) Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2004/107/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 grudnia 2004 r. w sprawie arsenu, kadmu, rtęci, niklu i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych w otaczającym powietrzu (Dz. Urz. UE L 23 z 26.01.2005, str. 3),
- 2) Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy (Dz. Urz. UE L. 152 z 11.06.2008, str.1).
- 3) Dyrektywa Parlamentu i Rady 2001/81/WE z dnia 23 października 2001 r. w sprawie krajowych poziomów emisji dla niektórych zanieczyszczeń powietrza (Dz. U. L 309 z 27.11.2001, str. 22)

Wprowadzono normowanie stężeń pyłu zawieszonego PM_{2,5}:

- poziom docelowy / dopuszczalny pyłu PM_{2,5} (docelowy 25 µg/m³ - 2010 r./dopuszczalny 25 µg/m³ - 2015 r., 20 µg/m³ - 2020 r.)

Oprócz klasycznie definiowanych wartości docelowych i dopuszczalnych dla stężeń średniorocznych, wprowadzone zostały następujące pojęcia:

- **Pułap stężenia ekspozycji** (standard jakości powietrza) – 20 µg/m³ - 2015 r.
- **Krajowy cel redukcji narażenia** (cel długoterminowy) - 18 µg/m³ – 2020 r.
- **Wskaźnik średniego narażenia** (wskaźnik średniego narażenia dla miast powyżej 100 tys. mieszkańców oraz aglomeracji oraz krajowy wskaźnik średniego narażenia wynoszący - 26,1 µg/m³ w 2012 r.

Krajowe regulacje związane z systemem oceny i zarządzania jakością powietrza to:

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. - Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2013 r. poz. 1232)

oraz odpowiednie akty wykonawcze, w tym głównie:

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012 r. poz. 1031);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 września 2012 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012 r. poz. 1032);
- Ministra Środowiska z dnia 2 sierpnia 2012 r. w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza (Dz. U. z 2012 r. poz. 914);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 września 2012 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych (Dz. U. z 2012 r. poz. 1028);

Podstawa prawna systemu zarządzania jakością powietrza

Krajowe regulacje związane z systemem oceny i zarządzania jakością powietrza to:

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 10 września 2012 r. w sprawie zakresu i sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza (Dz. U. z 2012 r. poz. 1034);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 września 2012 r. w sprawie krajowego celu redukcji narażenia (Dz. U. z 2012 r. poz. 1030);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 września 2012 r. w sprawie sposobu obliczania wskaźników średniego narażenia oraz sposobu oceny dotrzymania pułapu stężenia ekspozycji (Dz. U. z 2012 r. poz. 1029).

- Utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych dla nich poziomów lub co najmniej na tych poziomach,
- Zmniejszenie poziomów substancji w powietrzu co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane,
- Na obszarze stref gdzie poziom substancji w powietrzu nie są dotrzymane istnieje obowiązek przygotowania i realizacji programów ochrony powietrza (POP) – opracowywane przez zarządy województw i wdrażane uchwałą sejmiku wojewódzkiego.

Stan jakości powietrza na przestrzeni lat

2010-2012

LICZBA STREF

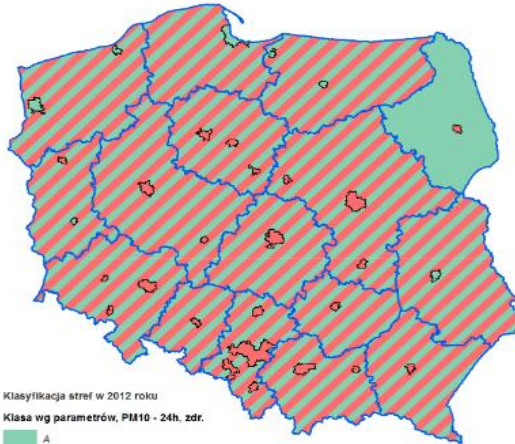
zakwalifikowanych do sporządzenia programów ochrony powietrza:

Rok	Liczba stref	PM10	PM2,5	O ₃	NO ₂	SO ₂	C ₆ H ₆	Pb	CO	B(a)P	As	Cd	Ni
2010	46	42	16	7	3	1	3	-	-	38	2	-	-
2011	46	42	21	3	5	-	1	-	-	42	2	-	-
2012	46	38	22	6	6	3	1	-	-	42	2	-	-

Stan jakości powietrza w Polsce w 2012 r. – Klasyfikacja stref

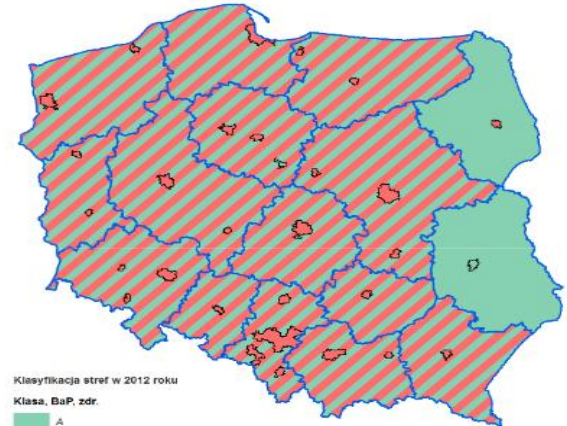
B(a)P

Klasyfikacja stref w 2012 roku
Klasa wg parametrów, PM10 - 24h, zdr.

- A
- C - aglomeracje i miasta
- C - pozostałe strefy

Granice stref - województw
Granice stref - aglomeracji i miast
Źródła danych: Państwowy Monitoring Środowiska - Inspekcja Ochrony Środowiska
Opracowanie: Instytut Ochrony Środowiska - Państwowy Instytut Badawczy

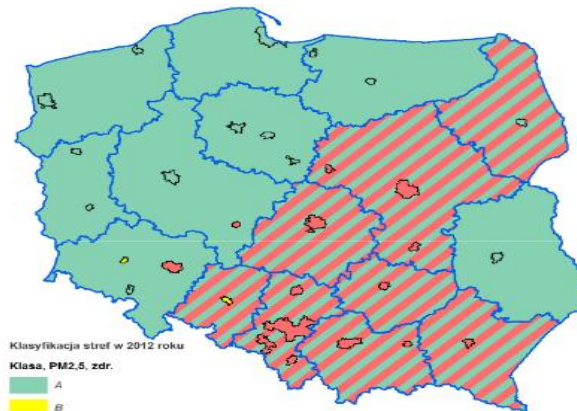

Klasyfikacja stref w 2012 roku
Klasa, BaP, zdr.

- A
- C - aglomeracje i miasta
- C - pozostałe strefy

Granice stref - województw
Granice stref - aglomeracji i miast
Źródła danych: Państwowy Monitoring Środowiska - Inspekcja Ochrony Środowiska
Opracowanie: Instytut Ochrony Środowiska - Państwowy Instytut Badawczy

PM10

Klasyfikacja stref w 2012 roku
Klasa, PM2.5, zdr.

- A
- B
- C - aglomeracje i miasta
- C - pozostałe strefy

Granice stref - województw
Granice stref - aglomeracji i miast
Źródła danych: Państwowy Monitoring Środowiska - Inspekcja Ochrony Środowiska
Opracowanie: Instytut Ochrony Środowiska - Państwowy Instytut Badawczy

PM2,5

NISKA EMISJA powodowana przez:

1) emisję powierzchniową (sektor bytowo - komunalny – spalanie paliw węglowych złej jakości oraz odpadów)

2) emisję liniową (sektor transportu)

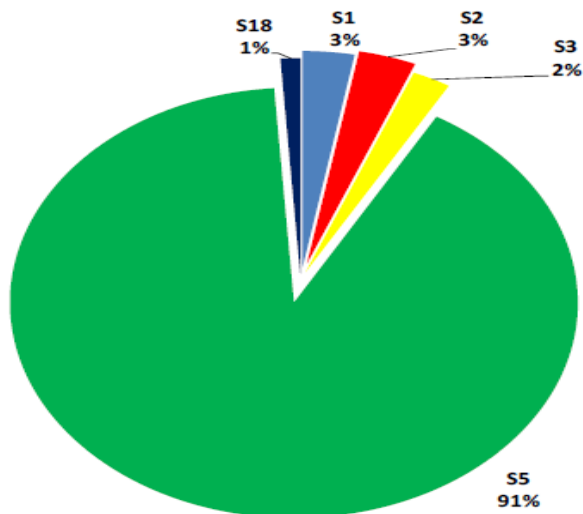

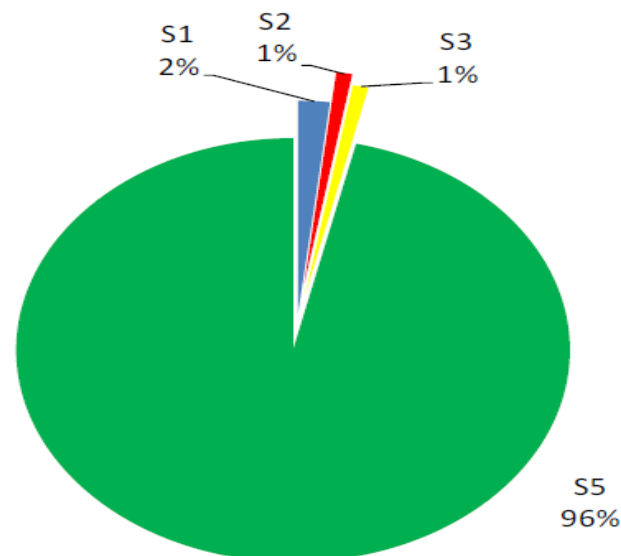
Przyczyny nie dotrzymania standardów jakości powietrza

Emisje pyłów z sektorów gospodarki (SNAP) dane za 2012 r.

PM10

B(a)P

Największa emisja PM10 oraz B(a)P z sektora:

S5 - oddziaływanie emisji związanych z indywidualnym ogrzewaniem budynków,

S1 - oddziaływanie emisji związanej z ruchem pojazdów w centrum miasta z intensywnym ruchem

S2 - oddziaływanie emisji związanej z ruchem pojazdów na głównej drodze leżącej w pobliżu stacji

S3 - oddziaływanie emisji z zakładów przemysłowych, ciepłowni, elektrowni zlokalizowanych w pobliżu stacji pomiarowej

Programy ochrony powietrza

Działania naprawcze określone w pop- ach:

Sektor bytowo – komunalny :

- Wymiana niskosprawnych kotłów węglowych i zastąpienie ich niskoemisyjnymi kotłami węglowymi, olejowymi, gazowymi.
- Ogrzewanie elektryczne.
- Zastosowanie różnych bezemisyjnych źródeł ciepła:
 - pompy ciepła,
 - panele słoneczne.
- Podłączanie budynków indywidualnych, ogrzewanych paliwami stałymi do miejskiej sieci ciepłowniczej

Główne bariery w realizacji działań naprawczych związanych z ograniczaniem niskiej emisji:

- ✓ Brak wystarczających środków finansowych na realizację działań,
- ✓ Niska świadomość społeczeństwa w zakresie zanieczyszczenia powietrza oraz negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych spalaniem paliw złej jakości i odpadów w paleniskach domowych,
- ✓ Brak powiązania między pop a planami zagospodarowania przestrzennego,
- ✓ Błędy w planowaniu urbanistycznym, uniemożliwiające rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń (przewietrzanie),
- ✓ Niestabilne, wysokie ceny paliw niskoemisyjnych,
- ✓ Brak gminnych planów zaopatrzenia w ciepło i energię elektryczną i paliwa gazowe,
- ✓ Ochrona zabytków.

Działania na poziomie międzynarodowym:

- Koalicja na Rzecz Klimatu i Czystego Powietrza (CCAC),
- Polsko - czeska Grupa Robocza do spraw jakości powietrza w rejonach przygranicznych,
- Polsko - niemiecka Grupa Robocza do spraw ochrony powietrza,
- Polsko - słowacka Grupa Robocza do spraw jakości powietrza w rejonach przygranicznych,
- „The Clean Air Policy Package”.

Działania Ministerstwa Środowiska na rzecz poprawy jakości powietrza

W ramach Pakietu „The Clean Air Policy Package” opracowano propozycje:

- decyzji Rady w sprawie przyjęcia zmiany Protokołu z 1990 r. do Protokołu do Konwencji z 1979 r. w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości w zakresie przeciwdziałaniu zakwaszeniu, eutrofizacji i powstawania ozonu w warstwie przyziemnej (COM(2013)917),
- Komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno - Społecznego i Komitetu Regionów - Program „Programu Czyste Powietrze dla Europy” (COM(2013)918),
- dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ograniczenia emisji niektórych zanieczyszczeń do powietrza ze średnich źródeł spalania (MCP) (COM(2013)919),
- dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie redukcji krajowych emisji niektórych rodzajów zanieczyszczenia powietrza oraz zmiany dyrektywy 2003/35/WE (NEC) (COM(2013)920),
- Impact Assessment – Ocena Wpływu.

Działania Ministerstwa Środowiska na rzecz poprawy jakości powietrza

W ramach projektu nowej dyrektywy MCP zaproponowano m.in.:

- obowiązek rejestracji obiektów,
- dopuszczalne wielkości emisji w odniesieniu do:
 - obiektów istniejących (w tym odrębnie dla istniejących silników i turbin gazowych), przy czym za obiekt istniejący uznaje się obiekt oddany do eksploatacji nie później niż w rok po dacie transpozycji dyrektywy,
 - obiektów nowych (w tym odrębnie dla nowych silników i turbin gazowych);
- dopuszczalne wielkości emisji dla obiektów znajdujących się w strefach, w których niedotrzymywane są standardy jakości powietrza określone dyrektywą 2008/50/WE – tzw. CAFE;
- wymagania dotyczące monitorowania emisji i eksploatacji urządzeń służących do redukcji emisji;
- przepisy mające na celu zapewnienie skutecznego wdrożenia i egzekwowania dyrektywy;
- obowiązki operatora i właściwego organu w przypadku zmian w obiekcie.

Działania Ministerstwa Środowiska na rzecz poprawy jakości powietrza

W ramach projektowanej zmiany dyrektywy NEC zaproponowano następujące poziomy redukcji:

2020-29	Od 2030	2020-29	Od 2030	2020-29	Od 2030
SO₂		NO_x		NMLZO	
59%	78%	30%	55%	25%	56%
NH₃		PM_{2,5}		CH₄	
1%	26%	16%	40%	-	34%

Działania na szczeblu krajowym i regionalnym

I. Ustawa POŚ (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.)

1) art. 91c

„W przypadku gdy przekroczenie poziomów dopuszczalnych lub docelowych substancji w powietrzu występuje na znacznym obszarze kraju, a środki podjęte przez organy samorządu terytorialnego nie wpływają na ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza, **minister właściwy do spraw środowiska może opracować krajowy program ochrony powietrza**, który jest dokumentem strategicznym wyznaczającym cele i kierunki działań, jakie powinny zostać uwzględnione w programach ochrony powietrza”.

2) art. 96

„**Sejmik województwa może, w drodze uchwały, w celu zapobieżenia negatywnemu oddziaływaniu na środowisko lub na zabytki określić dla terenu województwa bądź jego części rodzaje lub jakość paliw dopuszczalnych do stosowania, a także sposób realizacji i kontroli tego obowiązku.**”.

Działania na poziomie krajowym:

- implementacja wymogów prawa Unii Europejskiej,
- dodatkowe instrumenty prawne zawierające mechanizmy poprawy jakości powietrza, określone w ustawie z Prawo ochrony środowiska:
 - obowiązek przeprowadzenia aktualizacji programów ochrony powietrza przygotowywanych przez władze samorządowe w terminie 3 lat od dnia wejścia w życie uchwały sejmiku województwa (art. 91 ust. 9c),
 - obowiązek wprowadzenia do planów zarządzania kryzysowego zadań określonych planem działań krótkoterminowych (art. 92),
 - nadzór i kontrola nad przygotowaniem i realizacją programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych (art. 96a).

Działania na poziomie krajowym c.d. – instrumenty informacyjne

- Wojewódzki zespół zarządzania kryzysowego, niezwłocznie powiadamia społeczeństwo oraz podmioty, w sposób zwyczajowo przyjęty na danym terenie, o ryzyku wystąpienia przekroczenia poziomu alarmowego, dopuszczalnego lub docelowego substancji w powietrzu oraz o wystąpieniu przekroczenia poziomu alarmowego, dopuszczalnego lub docelowego substancji (art. 93),
- Krajowy portal jakości powietrza (art. 92b).

Działania Ministerstwa Środowiska na rzecz poprawy jakości powietrza

Działania na poziomie krajowym c.d. - instrumenty finansowe:

- środki NFOŚiGW - art. 400a ust. 37 oraz art. 401c ust. 9a ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska – opracowanie i realizacja działań naprawczych określonych w programach ochrony powietrza oraz planach działań krótkoterminowych.

- Środki w ramach Systemu Zielonych Inwestycji – Green Investment Scheme GIS:
 - SOWA (Energooszczędne oświetlenie uliczne),
 - GAZELA (Niskoemisyjny transport miejski),
 - Zarządzanie energią w budynkach użyteczności publicznej,
 - Budowa, rozbudowa i przebudowa sieci elektroenergetycznej w celu umożliwienia przyłączenia źródeł wytwórczych energetyki wiatrowej wytwórczych energetyki wiatrowej,
 - Zarządzanie energią w budynkach wybranych podmiotów sektora finansów publicznych.

Działania na poziomie krajowym c.d.:

➤ instrumenty finansowe - Program Priorytetowy

KAWKA - Likwidacja niskiej emisji wspierająca wzrost efektywności energetycznej i rozwój rozproszonych odnawialnych źródeł energii

- Zmniejszenie narażenia ludności na oddziaływanie zanieczyszczeń powietrza w strefach, w których występują znaczące przekroczenia dopuszczalnych i docelowych poziomów stężeń tych zanieczyszczeń, dla których zostały opracowane programy ochrony powietrza.
- Cel programu będzie osiągnięty, poprzez zmniejszenie emisji zanieczyszczeń, w szczególności pyłów PM10 i PM2,5 oraz emisji CO₂.

Działania na poziomie krajowym c.d. - **instrumenty finansowe:**

Bieżąca Perspektywa Finansowa na lata 2014 - 2020 - prace nad projektem dokumentu nt. „**Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020**”

Poprawa jakości powietrza – ograniczanie niskiej emisji, realizowana będzie w ramach:

Cel tematyczny 4 Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną w wszystkich sektorach:

4.3 Wspieranie efektywności energetycznej i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w sektorze publicznym i mieszkaniowym,

4.7 Promowanie wysokosprawnej kogeneracji energii cieplnej i elektrycznej w oparciu o popyt na użytkową energię cieplną.

Działania na poziomie krajowym c.d. - **instrumenty finansowe:**

Udział w pracach nad zakresem Programu Priorytetowego LIFE na lata 2014-2021

➤ Obszary priorytetowe: Zarządzanie i informowanie w zakresie środowiska, Zarządzanie i informacja w zakresie klimatu:

- Projekty dotyczące następujących obszarów tematycznych:
 - **ochrona atmosfery i klimatu**
 - ochrona środowiska w procesie gospodarowania zasobami

Działania Ministerstwa Środowiska na rzecz poprawy jakości powietrza

Resort środowiska prowadzi uzgodnienia robocze (w tym m.in. z właściwymi resortami) w zakresie możliwości wprowadzenia:

- standardów emisji dla kotłów o mocy poniżej 1MW,
- wprowadzenia wymagań technicznych w zakresie wielkości emisji zanieczyszczeń dla nowych źródeł spalania małej mocy w gospodarstwach domowych,
- wprowadzenia minimalnych wymagań jakościowych dla paliw stałych dla sektora bytowo-komunalnego,
- obowiązku sporządzania miejskich planów zagospodarowania przestrzennego dla obszarów z przekroczeniami standardów jakości powietrza,
- obowiązku określania dopuszczalnego sposobu ogrzewania budynków w miejskich planach zagospodarowania przestrzennego, w szczególności dla obszarów z największymi, wieloletnimi przekroczeniami standardów jakości powietrza oraz decyzjach o ustaleniu warunków zabudowy.

Plany na przyszłość – nasze marzenia

- ❖ opracowanie i przyjęcie Krajowego Programu Ochrony Powietrza;
- ❖ zmiany w prawie pozwalające na wprowadzanie stref ograniczonego ruchu samochodowego czy usprawniające wprowadzanie stref ograniczonej niskiej emisji;
- ❖ wprowadzenie wymagań technicznych w zakresie wielkości emisji zanieczyszczeń dla nowych źródeł spalania małej mocy w gospodarstwach domowych;
- ❖ wprowadzenia minimalnych wymagań jakościowych dla paliw stałych dla sektora bytowo-komunalnego.

MINISTERSTWO
ŚRODOWISKA

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

Kinga Majewska - Departament Ochrony Powietrza
Ministerstwo Środowiska
Katowice, dnia 28 marca 2014 r.